

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ КОЛЕДЖ»

ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ЗАГАЛЬНОЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»
Гамара ГУБАНОВА
30» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

для здобувачів освіти

галузь знань 08 Право
спеціальність 081 Право
освітньо-професійний ступень фаховий молодший бакалавр

освітньо-професійна програма Право
вид дисципліни Обов'язкова

Форма навчання	Денна
Навчальний рік	2024/2025
Семестр	п'ятий, шостий
Кількість кредитів ECTS	8
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма підсумкового контролю	іспит

Викладач: Мариненко Тетяна Миколаївна

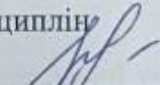
Затверджено: На 2024/2025 н.р. Протокол Педагогічної ради № 8/1 від 30.08.2024 р.
Пролонговано: На 202 /202 н.р. Протокол Педагогічної ради № від . .202 р.

Розробники:

Мариненко Тетяна Миколаївна

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова циклової комісії загальноюридичних
дисциплін

_____ (підпис)

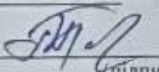
(Андрій Гавловський)

Протокол № ___ від «___» _____ 20__ р.

Схвалено методичною радою ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»

Протокол № ___ від «___» _____ 20__ року

Голова методичної ради

_____ (підпис)

(Людмила Павленко)

ВСТУП

1. Мета дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія держави і права» є оволодіння студентами системою сучасних знань про закономірності виникнення, розвитку і функціонування права, а також про взаємодію його з іншими соціальними феноменами такими як: держава, економіка, політика та ін. Теорія права є фундаментальною теоретико-правовою та методологічною наукою по відношенню до галузевих і міжгалузевих юридичних наук.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

- 1) успішне опанування знань про предмет науки, поняття та види юридичних наук, місце кожної з юридичних наук в системі правових знань;
- 2) опанування проблем юридичної методології, її складу, ролі підходів, принципів та методів для формування об'єктивних знань про державу і право.
- 3) формування навичок аналітичного мислення та можливості формування власних уявлень про державно-правові категорії.

3. Анотація навчальної дисципліни. В процесі вивчення дисципліни розкриваються наступні питання: а) аналіз сутності держави через характеристику існуючих підходів до її визначення; б) дослідження причин і факторів, спричинили необхідність формування держави та її виникнення як результату розвитку суспільства; в) аналіз функцій та формального виразу держави, обґрунтування поняття держави та визначення залежності її розуміння від існуючих теорій держави; г) уявлення про механізм держави, його структуру та принципи функціонування; д) вивчення шляхів вдосконалення держави через характеристику соціальної правової держави та громадянського суспільства; е) характеристика права як історичного явища та шляхів його формування; є) дослідження напрямків та шкіль сучасного праворозуміння та формування уявлень про поняття, принципи та функції права; ж) системна характеристика джерел права та система права як внутрішня його характеристика; з) поняття, ознаки, види та структурна характеристика; суб'єкти, зміст та значення правовідносин; юридичні факти; і) норма права та її співвідношення з іншими засобами соціального регулювання; к) форми реалізації права, особливості правозастосування; л) тлумачення норм права, його способи та різновиди; м) законність, правопорядок, правосвідомість; їх форми та функції; н) юридична відповідальність та протиправна поведінка.

4. Завдання вивчення дисципліни:

ЗК-1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-7 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-9 Здатність працювати в команді.

ЗК-11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК-1 Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК-7 Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК-12 Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК-13 Знання стандартів правничої професії.

СК-14 Здатність застосовувати юридичну аргументацію.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1 - знати; 2 - вміти; 3 - комунікація; 4 - автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати:</i> предмет, функції та методологію курсу “Теорія держави і права”, її місце в системі юридичних наук.	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>	<i>Опитування, тестування, модульна контрольна робота, іспит</i>	10%
1.2.	<i>Знати:</i> періодизацію історії правової та державницької думки, характеристику кожного з етапів, особливості сучасного стану розвитку уявлень про державно-правові явища.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>Експрес опитування, тестування, модульна контрольна робота, іспит</i>	10%
1.3.	<i>Знати:</i> сутність, природу, функції та структуру державно-правових категорій.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, модульна контрольна робота, іспит</i>	10%
1.4.	<i>Знати:</i> динаміку становлення і розвитку правової соціальної держави та громадянського суспільства.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>Експрес опитування, тестування, модульна контрольна робота, колоквіум, іспит</i>	10%
1.5.	<i>Знати:</i> відмінності державної влади від суспільної та норм права від засобів соціального регулювання.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, модульна контрольна робота, колоквіум, іспит</i>	10%
2.1.	<i>Вміти:</i> аналізувати держави за їх формою та право як системне явище.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>Експрес опитування, тестування, модульна контрольна робота, колоквіум,</i>	10%
2.2.	<i>Вміти:</i> використовувати отримані знання для подальшого поглибленого вивчення юридичних навчальних дисциплін;	<i>Семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>експрес опитування, колоквіум</i>	10%

2.3.	<i>Вміти:</i> застосувати правові норми та готувати нормативні документи.	<i>Семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>експрес опитування, доповідь, наукова робота, колоквіум</i>	10%
3.1.	Вільно <i>володіти</i> письмовою та усною державною мовою, правильно вживаючи правничу термінологію. Грамотно і точно <i>формулювати та висловлювати</i> свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати та брати участь в аргументованій професійній дискусії.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>Експрес опитування, тестування, модульна контрольна робота, колоквіум</i>	10%
3.2.	<i>Аналізувати</i> інформацію з першоджерел, оцінювати її з точки зору наступності та новизни, використовувати сучасні інформаційні технології і бази даних при характеристиці еволюції поглядів на державно-правові явища. <i>Брати</i> участь в обговореннях дискусійних питань, формулювати висновки, висловлювати та обґрунтовувати свою точку щодо питань, які виносяться на розгляд.	<i>Семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>Експрес опитування, тестування, модульна контрольна робота, колоквіум</i>	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	3.1.	3.2.
Програмні результати навчання										
Програмні результати навчання (Освітня програма «Право». Спеціальність 081 «Право»). Освітньо-професійний ступінь «фаховий молодший бакалавр»										
РН1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
РН2. Здійснювати письмову та усну професійну 10 комунікацію державною мовою, правильно вживати правничу термінологію	+	+	+			+	+	+	+	+
РН3. Спілкуватися іноземною мовою у професійній діяльності.	+	+	+	+	+		+	+	+	+
РН4. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології для вирішення професійних задач.	+	+	+	+		+		+	+	+
РН7. Знати і розуміти основи теорії	+		+	+	+		+	+	+	

права, роль правничої професії у громадянському суспільстві.										
РН8. Використовувати знання історії держави і права для аналізу сучасних подій.	+	+	+	+	+		+	+	+	+
РН11. Аналізувати явища та процеси у правничій сфері на основі застосування теоретичних знань і прикладних навичок у професійній діяльності.	+	+		+	+		+	+	+	+
РН13. Встановлювати ділові комунікації між учасниками професійної діяльності	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
РН14. Планувати та ефективно виконувати поставлені завдання у професійній діяльності.	+	+		+	+	+	+	+		+
РН15. Знати і застосовувати принципи юридичної деонтології у професійній діяльності.	+	+	+		+		+	+	+	+

7.1 Форми оцінювання студентів

- семестрові форми оцінювання:

1. експрес опитування – від 2 до 3 балів;
2. колоквіум – від 1 до 5 балів;
3. доповіді та наукові публікації – від 1 до 3 балів;
4. тестування (з набору суджень вибрати вірні) – від 1 до 3 балів;
5. модульні контрольні роботи – від 1 до 5 балів за кожен (всього: від 6 до 12 балів);
6. проміжний контроль (підсумкова контрольна робота) – 2 до 5 балів.

Мінімальний бал, який має бути отриманий студентом за відповідними формами оцінювання за перший семестр складає 24 бали та за другий семестр складає 24 бали. Максимальний бал, який може бути отриманий студентом за перший семестр складає 40 балів та за другий семестр – 40 балів.

- підсумкове оцінювання:

Перший семестр – письмовий іспит.

	ЗМ1	ЗМ2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	12	12	36	60
Максимум	20	20	60	100

Другий семестр – письмовий іспит.

	ЗМ3	ЗМ4	іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	12	12	36	60
Максимум	20	20	60	100

Підсумкова оцінка є сумою балів, виставлених студенту за результатами семестрових форм оцінювання та оцінки за іспит (балів, отриманих на іспиті).

Максимальна підсумкова оцінка за цю дисципліну за перший семестр може становити 100 балів і за другий семестр – 100 балів. Студент може отримати на іспиті як за перший, так і

за другий семестр максимально 60 балів, до яких додаються бали, отримані студентом під час семінарських занять протягом відповідного семестру, і така сума балів не може бути меншою за 60 балів.

Для отримання позитивної оцінки за результатами складання іспиту оцінка за іспитову роботу не може бути меншою 36 балів. У випадку коли студент на іспиті набрав менше 36 балів, останні не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час семестру), у відомості в колонці «бали за іспит» ставиться «0», а в колонку «результуюча оцінка» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни проставляється за результатами складання іспиту в другому семестрі.

7.2 Організація оцінювання:

Види поточного контролю обираються викладачем, який веде семінарські заняття, за погодженням з лектором та у відповідності з даною програмою. Видами поточного контролю можуть бути: експрес опитування, колоквиум, розв'язання казусу (кейс-задача), тестування (з набору суджень вибрати вірні), модульні контрольні роботи.

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді, активність при обговоренні питань семінарського заняття, систематичність роботи на заняттях, результати виконання домашніх завдань.

Викладач, який проводить семінарські заняття, виставляє у визначений термін кількість набраних з поточного контролю балів і заносить їх у відповідні документи обліку успішності студентів.

У випадку відсутності студента на семінарському занятті з поважних причин, він може відпрацювати пропущене заняття в позааудиторний час (час консультацій викладача), шляхом усного опитування, розв'язування казусів. Пропущене заняття може бути відпрацьоване не пізніше двох тижнів з дати завершення дії поважних причин. За невідпрацьовані заняття бали не нараховуються.

Дисципліна викладається у двох семестрах (ЗМ 1 та ЗМ 2 – перший семестр; ЗМ 3 та ЗМ 4– другий семестр). За 10 днів до початку екзаменаційної сесії у кожному з семестрів викладач, який веде семінарські заняття, припиняє приймати відпрацювання. Заняття, пропущені та не відпрацьовані студентом у першому семестрі, не допускаються до відпрацювання в другому семестрі.

Для студентів, які за семестровими формами оцінювання отримали кількість балів, яка є меншою мінімальної кількості балів (<24 балів), проводиться додаткова заключна контрольна робота з питань, необхідних та достатніх для отримання допуску до іспиту. Обсяг та зміст заключної контрольної роботи визначається викладачем залежно від рівня успішності студента (наприклад, кількості набраних балів протягом семестру; кількості пропущених занять і їх питомої ваги у загальній кількості занять; тем, з яких неотримано оцінку або отримано недостатню кількість балів; невідпрацьованих занять тощо).

Результатом проведення заключної контрольної роботи може бути: (1) допуск до іспиту з виставленням студентові 24 балів, як оцінки за семестровими формами оцінювання; або (2) недопуск до іспиту з виставленням студентові лише тих балів, які він набрав за семестровими формами оцінювання (без врахування результатів заключної контрольної роботи).

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій, семінарських занять та самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Теорія права як наука та навчальна дисципліна. Походження держави, її суть, ознаки та функції.			
Тема 1. Теорія права як наука та навчальна дисципліна	2	2	4
Тема 2. Передумови та причини виникнення держав	4	2	4
Тема 3. Теорії виникнення держави.	4	2	4
Тема 4. Поняття, сутність та ознаки держави	4	2	6
Тема 5. Завдання та функції держави	4	2	4
Модульна контрольна робота 1	-	-	-
Змістовий модуль 2. Форма держави, механізм держави.			
Тема 6. Форма держави.	4	2	6
Тема 7. Механізм держави.	4	2	6
Тема 8. Сучасні концепції держави.	4	2	4
Тема 9. Держава та громадянське суспільство.	4	4	4
Модульна контрольна робота 2	-	-	-
Змістовий модуль 3. Походження права, його суть, ознаки та форми.			
Тема 10. Походження права, проблема праворозуміння.	4	4	4
Тема 11. Поняття права, його ознаки, принципи та функції.	4	4	4
Тема 12. Система права та її основні елементи	4	4	4
Тема 13. Норма права в системі соціальних норм	4	4	4
Тема 14. Форми (джерела) права	4	4	4
Тема 15. Правові сім'ї сучасності	4	4	4
Модульна контрольна робота 3	-	-	-
Змістовий модуль 4. Теорія реалізації права.			
Тема 16. Форми реалізації права. Застосування права як особлива форма реалізації права.	4	4	4
Тема 17. Інтерпретація (тлумачення) правових норм.	4	4	4
Тема 18. Колізії та прогалини у законодавстві та способи їхнього подолання.	4	4	4
Тема 19. Правовідносини їх ознаки та структура	4	4	4
Тема 20. Правомірна поведінка (діяльність) та їх види	4	4	4
Тема 21. Правопорушення та юридична відповідальність за їхнє вчинення.	4	4	4
Модульна контрольна робота 4	-	-	-
<i>Всього</i>	82	68	90

Загальний обсяг 240 год., в тому числі:

Лекцій – **82 год.**

Семінари – **68 год.**

Самостійна робота - **90 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Загальна теорія права. Нормативний курс: підруч для студ.-юристів /за ред. С.В. Бобровника. Київ.: Юрінком Інтер, 2021. 596 с.
2. Скакун О. Ф. Теорія права і держави. 4-те видання, стереотипне. Підручник. Київ : Алерта, 2021. 528 с.
3. Загальна теорія права : підручник / О. В. Петришин, В. В. Лемак, С. І. Максимов та ін.; Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2020. 568 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/888/3_Zagalna_teor%D1%96ja_prava_vnutri.pdf (дата звернення: 23.12.2022).
4. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 268 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3293/1/%d0%a2%d0%b5%d0%be%d1%80%d0%94%d0%b5%d1%80%d0%b6%d0%9f%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b0-13-07-20.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).
5. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 584 с. URL: <https://jurkniga.ua/contents/teoriya-derzhavi-i-prava-pidruchnik-praktikum-.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).
6. Теорія держави і права : підручник / В. М. Марчук, Л. В. Ніколаєва, Т. О. Гуржій та ін. ; за заг. ред. Л. В. Ніколаєвої, Т. О. Гуржія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 424 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/19b34cd89dca5cd2b92d02508b81dbfb.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).
7. Теорія держави і права : підручник. О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 416 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6689/Teoriia%20derzhavy%20i%20prava_pidruchnyk_KhNUVS_2018.pdf?sequence=4&isAllowed=y (дата звернення: 23.12.2022).
8. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/tdp/navch_pos_tdp.pdf (дата звернення: 23.12.2022).
9. Теорія держави і права : навч. посіб. для підгот. фахівців з інформаційної безпеки / [О. Тихомиров, М. М. Мікуліна, Ю. А. Іванов та ін.] ; за заг. ред. Л. М. Стрельбицької. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 332 с. URL: https://tihoma-law.at.ua/teoria_derghavy_i_prava_tihoma_2016.pdf (дата звернення: 23.12.2022).
10. Машков А. Д. Теорія держави і права : підручник. Київ : ВД «Дакор», 2016. 492 с. URL: <https://dakor.kiev.ua/wp-content/uploads/teoriia-derzhavy-i-prava.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).
11. Теорія держави і права : підруч. / кол. авт. ; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. – 3-є вид. перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016 : Ліра ЛТД. 480 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/665/1/%d0%9f%d1%96%d0%b4%d1%80%d1%83%d1%87%d0%bd%d0%b8%d0%ba_%d0%a2%d0%94%d0%9f_%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82%202016_2.pdf (дата звернення: 23.12.2022).
12. Теорія держави і права : посіб. для підгот. до держ. іспитів. / Д. В. Лук'янов, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін.; за заг. ред. О. В. Петришина. 4-те вид., допов. і змін. Х. : Право, 2015. 204 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/183/1-20.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).
13. Рудик П. А. Теорія держави: основні теорії, концепції, підходи до вивчення : навч. посіб. К. : Алерта, 2015. 288 с. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/24713/1/1.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).

14. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. Київ : Ваіге, 2015. 392 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/283756.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).
15. Теорія держави і права : підручник / [Петришин О. В. та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф.,акад. НАПрН України О. В. Петришина ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків : Право, 2014. 366 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/126/1-30.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).
16. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підруч.-Харків: КОНСУМ,2001.-656с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2FMB_Pravo/Skakun-O.F.-Teoriya-derzhavy-i-prava.pdf (дата звернення: 23.12.2022).
17. Луць Л.А. Загальна теорія держави та права: навч.-метод. посіб. (за кредитно-модульною системою).-К.: Атіка, 2007.-412 с.
18. Волинка, К.Г. Теорія держави і права:навч. пос.-К.: МАУП,2003.-240с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2FMB_Pravo/K.-G.-Volinka-Teoriya-derzhavy-i-prava.pdf (дата звернення: 23.12.2022).
19. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб.-Львів,2007.-192 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2FMB_Pravo/Rabinovich-P.M.-Osnovy-zagalnoy-teorii-derzhavy-i-prava.pdf (дата звернення: 23.12.2022).

Додаткові:

1. Антошкіна В.К. Гносеологічна природа тлумачення правових норм. Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). 2019. Вип. 15. С. 30-39.
2. Бержель Ж.-Л. Общая теория права; пер. с франц. М.: Nota bene, 2000. 576 с.
3. Білас І.Г., Білас Ф.І. Трансформація загальної теорії держави і права у сучасну юриспруденцію та її функціональне призначення у формуванні праворозуміння юристів. Наше право. 2015. № 4. С. 5-16.
4. Вступ до теорії правових систем : монографія / за заг. ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Юрид. Думка, 2006. 432 с.
5. Гладкий С.О. Практично-орієнтоване вивчення загальної теорії права: ауторефлексивний підхід. Держава і право. Серія : Юридичні науки. 2019. Вип. 83. С. 3-14.
6. Жаровська І.М. Щодо проблем методології теорії держави і права. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. 2015. № 827. С. 138-141.
7. Жаровська І.М. Сучасна теорія держави і права: традиційність та новаторство підходів. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. 2016. № 837. С. 252-257.
8. Жаровська І.М. Теорія держави і права як фундаментальна та світоглядна дисципліна / Часопис Київського університету права. 2016. № 3. С. 15-18.
9. Жук Н.А. Парламент, президент, уряд: через взаємостримування до рівноваги: монографія. Х.: Харків Юридичний, 2007. 327 с.
10. Завальний А. Юридичні факти: історичні та сучасні аспекти розуміння. Право України. 2006. № 1. С. 113-116.
11. Загоруй І.С., Загоруй Л.М. Теорія держави та права: навчальні матеріали для підготовки до державного іспиту : метод. рек. ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Северодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 451 с.
12. Теорія держави і права: підготовка до державної атестації : навч. посіб. ; за заг. ред. Є.В. Зозулі ; Донец. юрид. ін-т. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 163 с.
13. Іваненко О.В. Метод загальної теорії держави та права: окремі питання. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2015. Вип. 14 (1). С. 8-11.
14. Кабанець Н.І. Науковий статус контрактної теорії держави в загальній теорії права. Журнал східноєвропейського права. 2015. № 15. С. 65-73.

15. Калиновський Ю.Ю. Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність: монографія. Х.: Право, 2008. 288 с.
16. Калюжний Р.А., Сопілко І.М. Теорія держави і права в основі регулювання інформаційного суспільства. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2016. № 4. С. 200-202.
17. Кельзен Г. Чисте правознавство: Проблема справедливості ; пер. з нім. К.: Юніверс, 2004. 496 с.
18. Кикоть Г. Юридичні факти у механізмі правового регулювання: проблеми теорії. Право України. 2005. № 7. С. 109-112.
19. Козюбра М.І. Взаємозв'язки між народовладдям, парламентаризмом та верховенством права: європейські стандарти і сучасні українські реалії. Право України. 2019. № 11. С. 83-97.
20. Колодій А.М. Принципи права України : монографія. К.: Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
21. Лоцихін О.М. Аналіз становлення наукової думки про функції держави в теорії держави і права. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Юридичні науки. 2017. Т. 28 (67), № 1. С. 1-5.
22. Лук'янов Д.В. Політичні партії в системі взаємодії громадянського суспільства та держави (роль та правове регулювання) : монографія. Х.: Право, 2007. 320 с.
23. Матвеева Л.Г. Правозастосувальні акти та акти тлумачення права. Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. 2001. № 1. С. 126-129.
24. Матевосян А.А. Поняття принципу верховенства права на доктринальному рівні. / ScienceRise. Juridical Science. 2019. № 4. С. 10-15.
25. Мерник А.М. Державно-правові явища як об'єкт розгляду теорії держави та права й інших міждисциплінарних напрямів юридичних досліджень. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2015. Вип. 32 (1). С. 52-56.
26. Мозоль Н.І. Сучасні концепції праворозуміння: поняття, характеристика та особливості. Науковий вісник НАВС. 2013. № 1. С. 36-41.
27. Оборотов Ю.Н. Традиції та оновлення у правовій сфері: питання теорії (від пізнання до розуміння права) : монографія. Одеса: Юрид. літ., 2002. 280 с.
28. Оніщенко Н.М. Методологія теорії держави і права (деякі аспекти розгляду). Держава і право. Серія : Юридичні науки. 2016. Вип. 71. С. 3-20.
29. Падалко Г. До сучасного розуміння наукової категорії «функції держави»: загальний огляд проблеми. Право України. 2006. № 8. С. 63-69.
30. Пархоменко Н.М. Джерела та форми права як категорії права: до постановки проблеми. Часопис Київського університету права. 2006. № 4. С. 16-20.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 23.12.2022 р.).
2. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text(дата звернення: 23.12.2022).
3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права / Прийнятий і відкритий для підписання, ратифікації та приєднання резолюцією 2200 А (XXІС Генеральної Асамблеї ООН 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text(дата звернення: 23.12.2022).
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text(дата звернення: 23.12.2022).
5. Паризька хартія для нової Європи від 21.11.1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_058#Text(дата звернення: 23.12.2022).

6. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 23.12.2022 р.).
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 23.12.2022 р.).
8. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 23.12.2022 р.).
9. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 23.12.2022 р.).
10. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 23.12.2022 р.).
11. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 23.12.2022 р.).
12. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. №889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 23.12.2022).
13. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 23.12.2022 р.).
14. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2017. № 35. Ст. 376.
15. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2-3. Ст. 12.
16. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7.06.2001 р. №2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>(дата звернення: 23.12.2022).
17. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
18. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17> (дата звернення: 23.12.2022 р.).
19. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>(дата звернення: 23.12.2022 р.).
20. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>(дата звернення: 23.12.2022).

Інформаційні ресурси:

1. Конституційний Суд України : офіційний веб-сайт України. URL:<http://www.ccu.gov.ua/>(дата звернення: 23.12.2022).
- 2.Офіційне інтернет-представництво Президента України : веб-сайт офіційного інтернет представництва Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>(дата звернення: 23.12.2022).
- 3.Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/> (дата звернення: 23.12.2022).
- 4.Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства . URL: <http://www.csi.org.ua>. (дата звернення: 23.12.2022).
- 5.Судова влада України : офіційний веб-портал. URL: <http://court.gov.ua/> (дата звернення: 23.12.2022).

6. Урядовий портал : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>(дата звернення: 23.12.2022).